

Rätt och fel om upphovsrätt

Tycker du att upphovsrättslagen är en förvirrande snårskog av regler? Advokat Jonas Gulliksson, som har lång erfarenhet av att bedöma verk, upprätta avtal och driva processer inom det upphovsrättsliga området, svarar på några av de vanligaste frågorna.

• Får jag föra över musiken från en köpt CD-skiva till en mp3-spelare eller bränna en kopia till mig själv?

Ja, du får göra kopior för eget bruk. Rätten gäller enbart fysiska personer och kopian får inte spridas utanför den privata kretsen. Du får inte anlita utomstående för kopieringen.

• Får jag bränna en kopia av en CD-skiva och ge bort den i födelsedagspresent?

Nej, du får endast kopiera för eget bruk och inte för andra än den egna familjen. Förutsättningen är att du lagligen köpt en CD eller laddat ned en musikfil. Har du däremot laddat ned fri musik från Internet, går det bra att sprida den vidare. Det handlar då om musik som banden själva lägger ut på nätet för att deras fans fritt ska sprida den vidare.

• Får jag kopiera text från andras hemsidor till min egen? Det beror på. På en Internet-hemsida är i princip allt upphovsrättsskyddat om det har

minsta särprägel. Kopierar du något sådant till din hemsida gör du intrång.

• Kan jag visa en köpt DVD-film på ett föreningsmöte? Nej, du får inte hyra ut ett filmverk eller visa det offentligt utan tillstånd. Företaget Swedish Film representerar många filmproducenter i Sverige och distribuerar deras produkter inom det så kallade institutionella rättighetsområdet. Med det menas, enkelt uttryckt, all filmvisning som inte är biografvisning eller visning i privata hem. För detta får du betala en avgift baserad på antal åskådare och visningar.

• En tidning har skrivit en artikel med positiva testresultat om mina produkter. Kan jag lägga in den i en annons?

Ja, du kan lägga in en faksimil om du får tillstånd av tidningen där testerna är publicerade. Det är också tillåtet att citera artikeln, men endast ett mycket begränsat avsnitt. Däremot kan du berätta om testresultaten med egna ord. Föreningen ALIS, Administration av Litterära rättigheter i Sverige, träffar avtal och inkasserar ersättning för användning av upphovsmännens verk. STIM, Sveriges Tonsättares Internationella Musikbyrå, gör på samma sätt när det gäller musik, medan BUS, Bildkonst Upphovsrätt Sverige, gör det för bilder och fotografier.

• En konkurrent har en informativ tabell i sin broschyr. Kan jag kopiera den till mitt eget reklamaterial?

Nej, tabeller och liknande uppställningar skyddas av upphovsrätten.

• Kan jag publicera en bild som jag har hittat på Internet eller scannat in från en bok eller tidning? Fotografier har numera samma upphovsrättsliga skydd som andra konstnärliga verk. Ett konstnärligt foto är skyddat i 70 år efter upphovsmannens död. Andra fotografier åtnjuter skydd i 50 år från den dag då fotot togs.

• Kan jag sampla musik från skivor och använda den i egen produktion?

Ja, under förutsättning att du bara använder en så kort ljudsekvens att originalverket inte kan identifieras. Så snart det går att känna igen någon karaktäristisk musiksekvens är det otillåtet, eftersom även delar av ett verk åtnjuter skydd.

• Får jag fritt fotografera ett hus och publicera en bild av det?

Ja, bilder av hus och offentliga statyer får fritt publiceras. Samma sak gäller personer som finns med på bilderna om det är uppenbart att de är bifigurer i sammanhanget. Däremot får du inte använda bilder på personer i reklam utan deras samtycke, vare sig de är kända eller okända. Gäller det publicering på Internet krävs avtal och licens.

• Kan en tidskrift använda fotografier med interiörer där det finns kända konsthandverksprodukter eller designade möbler utan att ersätta upphovsmannen? Nej, upphovsmannen har rätt

till ersättning för visning av brukskonst, alltså konsthandverk.

• Hur kan jag bäst skydda mig mot olaglig kopiering?

Det har visat sig att konventionella kopieringsskydd ofta knäcks av hackers efter kort tid. Dessa skydd kan också medföra problem genom att innehållet bara kan återges på speciella spelare.

Ett intressant alternativ är att lägga in vattenmärken på skivorna. Det är svårt att ta bort dem och det finns en säker metod för att upptäcka om de är borttagna. Genom att identifiera vattenmärket från den ursprungliga köparen kan man lätt spåra olagliga kopior. Med en speciell lagstiftning har det även införts skydd för tekniska åtgärder. Den som bryter en teknikspärr på en CD eller DVD – till exempel en kopieringsspärr, kryptering eller åtkomstkontroll – eller förstör elektroniska hjälpmedel – så kallad copyright management information – betraktas som intrångsgörare. Spärrar av detta slag får inte ens brytas för att göra privata kopior.

Faktaruta hämtad från Exklusivt 1/08 - ett nyhetsbrev som ges ut av Advokatbyrån Gulliksson AB och patentbyrån Ström & Gulliksson AB.

Mera info kan erhållas på

www.sg.se